

**ИСПОЛНИТЕЛЬНЫЙ КОМИТЕТ
НОВОКИНЕРСКОГО СЕЛЬСКОГО
ПОСЕЛЕНИЯ АРСКОГО
МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА
РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН**

улица Советская, д.10, с.Новый Кинер,
Арский муниципальный район, 422031

Тел., факс (84366)9-12-65, (84366)9-12-68, 9-12-60. E-mail: Nkin.Ars@tatar.ru

**ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
АРЧА МУНИЦИПАЛЬ
РАЙОНЫ ЯҢА КЕНӘР
АВЫЛ ЖИРЛЕГЕ
БАШКАРМА КОМИТЕТЫ**

Совет урамы, 10 нче йорт, Яңа Кенәр авылы,
Арча муниципаль районы, 422031

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

«07» март 2025 ел

КАРАР

№ 7

Татарстан Республикасы Арча муниципаль районының Яңа Кенәр авыл жирлеге территориясендә киселә торган яшел үсентеләр бәясен исәпләү һәм компенсацион яшелләндерү методикасын раслау турында

2023 елның 6 октябрдәге "Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында" 131-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә Татарстан Республикасы Арча муниципаль районының Яңа Кенәр авыл жирлеге башкарма комитеты **КАРАР БИРӘ**:

1. Татарстан Республикасы Арча муниципаль районының Яңа Кенәр авыл жирлеге территориясендә киселә торган яшел үсентеләр бәясен исәпләү һәм компенсацион яшелләндерү методикасын әлеге карарга кушымта нигезендә расларга.

2. Әлеге карарны Татарстан Республикасының рәсми хокукый мәгълүмат порталында бастырып чыгарырга (<http://pravo.tatarstan.ru>) һәм Татарстан Республикасы Арча муниципаль районының рәсми сайтында урнаштыру юлы белән халыкка житкерергә (<https://arsk.tatarstan.ru>).

3. Әлеге карарның үтәлешен тикшереп торуну үземдә калдырам.

Башкарма комитет житәкчесе

Ә.Ә.Гайфуллин

**Татарстан Республикасы Арча муниципаль районының Яңа
Кенәр авыл жирлеге территориясендә киселә торган яшел
үсентеләр бәясен исәпләү һәм компенсацион яшелләндерү
үткәрү методикасы**

I. Гомуми нигезләмәләр

1.1. Киселә торган яшел утыртмаларның бәясен исәпләү һәм компенсацион яшелләндерү үткәрү методикасы (алга таба текст буенча - Методика) Россия Федерациясе Конституциясе нигезендә, “Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында” 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законы, Татарстан Республикасы Конституциясе, “Әйләнә-тирә мохитне саклау турында” 2002 елның 10 гыйнварындагы 7-ФЗ номерлы Федераль кануны, “Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында” 2004 елның 28 июлендәге 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы кануны белән эшләнә.

1.2. Методика Арча муниципаль районының Яңа Кенәр авыл жирлеге территориясендәге яшел үсентеләрне хокуклы рәвештә тартып алганда, шулай ук яшел үсентеләргә хокуксыз зыян килү яки юкка чыгу нәтижәсендә муниципаль берәмлек бюджетына кертелергә тиешле түләүләрне исәпләп чыгару өчен билгеләнә.

1.3. Методика кулланыла:

Арча муниципаль районының Яңа Кенәр авыл жирлеге территориясендә хужалык эшчәнлеген гамәлгә ашырганда килеп чыгарга мөмкин булган зыянны бәяләү өчен инвестиция проектларының әйләнә-тирә мохиткә йогынтысын бәяләү бүлекләрен эзерләү һәм аларга экологик экспертиза ясау барышында;

табигать факторларын, шулай ук яшелләндерү объектларының экологик әһәмиятен исәпкә алып, яшел утыртмаларны законлы рәвештә сүткән (кискән) өчен түләү күләмен исәпләгәндә;

яшел утыртмаларның хокуксыз зарарлануы (үсемлекнең үсүе тукталу дәрәжәсенә кадәр түгел) яисә юкка чыгуы аркасында китерелгән зыянны каплаганда;

Арча муниципаль районының Яңа Кенәр авыл жирлеге территориясендәге яшел үсентеләрнең бәясен билгеләү белән бәйле башка очракларда.

1.4. Әлеге Методика үзенең тәэсирен урман законнарын бозу нәтижәсендә урманнарға, шул исәптән урман утыртмаларына яисә урман утыртмаларына кертелмәгән агачларға, куакларға һәм лианаларға китерелгән зыянны исәпләү белән бәйле мөнәсәбәтләргә жәелдерми.

II. Киселә торган яшел утыртмаларны классификацияләү һәм идентификацияләү һәм аларның бәясен билгеләү

2.1. Шәһәр яшеллекләренең киселә торган төп типлары бәясен исәпләү өчен, шәһәр территорияләренең функциональ билгеләнешенә, урнашуына, милек рәвешләренә һәм ведомстводан чыгуына карамастан, үсемлекләрнең түбәндәге классификациясе кулланыла:

агачлар;

куаклар (төркемләп һәм берәмләп утырту); куаклардан ясалган тере киртәләр;

үлән япмасы (газоннар һәм табигый үлән үсемлекләре); чәчәклекләр.

2.2. Үсемлекләргә китерелгән зыянның күләмен билгеләгәндә ботаника, урман төзелеше, дендрология геоботаника, туфрак-мелиорация, Геология һәм башка тикшеренүләр, урман һәм үсемлек кадастрлары, үсемлекләр мониторингы белешмәләре, шулай ук исәп объектының үсемлекләрнең торышы турында кирәкле мәгълүмат булган паспорты файдаланыла.

Үсемлекләргә китерелгән зыянны, оештыру-хокукый һәм милек формаларына бәйсез рәвештә, гражданнар, шәхси эшмәкәрләр, оешмалар каплай.

Яшел үсентеләрне кисеп хокуксыз зарарлаган яисә юкка чыгарган очракта, өстәмә тикшеренүләр үткәрү, экспертлар жәлеп итү, исәп-хисаплар үткәрү, документларны рәсмиләштерү чыгымнарын түләү экологик хокук бозу кылган зат акчалары исәбеннән гамәлгә ашырыла.

2.3. Агач-куак, үлән үсемлекләренә китерелгән зыянның күләмен билгеләгәндә исәпкә алына:

аерым үсемлекләрнең санын билгеләү шактый катлаулы булганда, агачлар һәм аерым торган куаклар өчен данәләрдә яисә куаклыклар һәм үсентеләр өчен погон метрларында киселә торган, зарарланган, юкка чыгарылган үсемлекләр саны;

үләнчел үсемлекләр биләгән мәйдан квадрат метрларда;

агачларның (яфраклы яки хыслы) һәм куакларның төрләре, токым составы, үләнчел үсемлекләр тибы;

агачның биеклеген, разрядын, 1 берәмлек агач өчен алына торган агач күләмен билгеләү һәм 1 куб метр агач өчен бәя бәяләү өчен 1,3 метр биеклектә агач кәүсәсенең диаметры. Әгәр агачның берничә кәүсәсе һәм

диаметры 8 сантиметрга житкән икенчел кәүсәсе (кәүсәләре) булса, һәр кәүсә аерым агачка санала;

әлеге үсемлекне утырту һәм карау буенча башкарылган эшләр бәясе;

биеклеге 1 метрга кадәр булган үсенте бәясе сумнарда;

үсемлекләрнең торышы һәм аның кыйммәте;

үсемлекләрнең деградация дәрәжәсе (яшел үсентеләрне кисеп рөхсәтсез зарарлаганны яки юкка чыгарганны исәпләгәндә генә кулланыла).

2.4. Яшел утыртмаларны тартып алганда зыяның күләме түбәндәге формулалар буенча билгеләнә:

N п/п	Яшел утыртмалар	Зыян күләмен исәпләү формуласы*	Шартлы билгеләр
1	Агач	$Y = (C + U + C_v) \times q \times k_1 \times k_2 \times k_3 \times k_d \times C_v$ $= V \times C_{дЗ}$ монда	Y - зыян күләме C - 1 данә агач утырту һәм үстерү эшләренең бәясе (таб. 1) Ц - 1 үсенте бәясе (таб. 1) C _v - тартып алына торган агач күләменең бәясе V - 1 данә өчен тартып алына торган агач күләме C _{дЗ} - 1 куб. м агачның бәясе q - тартып алына торган агачларның данәләре саны k ₁ - үсемлекләрнең мохитне саклау үзлекләрен исәпкә ала торган коэффициент (таб. 3) k ₂ - үсемлекләрнең торышын исәпкә ала торган коэффициент (таб. 4) k ₃ - үсемлекләрнең кыйммәтен исәпкә ала торган коэффициент (таб. 5) k _d - үсемлекләрнең деградация коэффициенты (таб. 6)

2	Куаклыклар, лианалар	$Y = (C+Ц) \times q \times k1 \times k2 \times kц$ хкд	<p>Y - зыян күләме C - куакның, лиананың 1 данә утырту һәм үстерү эшләренең бәясе яки 1 пог. м (таб. 2) Ц - утырту материалы бәясе (таб.2) q - тартып алына торган куакларның, лианаларның данә саны k1 - үсемлекләренә мохитне саклау үзлекләрен исәпкә ала торган коэффициент (таб. 3) k2 - үсемлекләренә торышын исәпкә ала торган коэффициент (таб. 4) кц - үсемлекләренә кыйммәтен исәпкә ала торган коэффициент (таб. 5) кд - үсемлекләренә деградация коэффициенты (таб.6)</p>
3	Газоннар, чәчәклекләр	$Y = (C+Ц) \times S \times k1 \times k2 \times kц$ хкд	<p>Y - зыян күләме C - 1 кв. м газон, чәчәк бакчасы утырту һәм үстерү эшләренең бәясе (таб.2) Ц - утырту материалы бәясе (таб. 2) S - тартып алына торган газон, чәчәклек майданы k1 - үсемлекләренә мохитне саклау үзлекләрен исәпкә ала торган коэффициент (таб. 3) k2 - үсемлекләренә торышын исәпкә ала торган коэффициент (таб. 4) кц - үсемлекләренә кыйммәтен исәпкә ала торган коэффициент (таб. 5) кд - деградация</p>

			коэффициенты (таб. 6)
4	Естественная травяная растительность	$У = 8 \times k_1 \times k_2 \times k_3 \times k_4 \times k_5$	У - зыян күләме Б - тартып алына торган табигый үлән үсемлекләре мәйданы к1 - үсемлекләрнең мохитне саклау үзлекләрен исәпкә ала торган коэффициент (таб. 3) к2 - үсемлекләрнең торышын исәпкә ала торган коэффициент (таб. 4) к3 - үсемлекләрнең кыйммәтен исәпкә ала торган коэффициент (таб. 5) к4 - үсемлекләрнең деградация коэффициенты (таб. 6)

* Яшел утыртмаларны тартып алганда зыянын күләме, алдагы чорда товарларга (эшләргә, хезмәт күрсәтүләргә) куллану бәяләренен үзгәрүен исәпкә ала торган коэффициент-дефляторны исәпкә алып үзгәртелергә тиеш

Таблица 1

Агач үсемлекләренә китерелгән зыянын күләмен билгеләү күрсәткечләре

Кәүсәнең диаметры комльдән 1,3 м биеклектә (е), см	Агачның биеклеген (Б), м	Биеклек буенча разряд	1 берәмлек агач өчен тартып алына торган агач күләме (V), куб. м	1 куб. м агачның бәясе (Сд), руб.	НДСтан башка утырту һәм карау буенча башкарылган эшләр бәясе (С), сум	Биеклегенә 1 м га кадәр булган 1 үсенте бәясе (Ц), сум.
Агачларның яфраклы токымнары						
имән						
8дән 10га кадәр	5	Ш	0,023	1200,0	2690,3	501,5
10нан 12кә кадәр	7		0,043			

12дэн 14кэ кадэр	9		0,072			
14тэн 16га кадэр	1}		0,112			
16дан 18гэ кадэр	13		0,164			
18дэн 20гэ кадэр	14		0,219			
20дэн 24кэ кадэр	16		0,29			
24тэн 28гэ кадэр	18		0,46			
28дэн 32гэ кадэр	20		0,68			
32дэн 36га кадэр	21		0,94			
36дан 40ка кадэр	22		1,23			
40тан 44кэ кадэр	23		1,56			
44тэн 48гэ кадэр	26		2,10			
48дэн 52гэ кадэр	27		2,53			
52дэн 56га кадэр	27		3,00			
56дан 60ка кадэр	28		3,52			
60тан 64кэ кадэр	28		4,08			
64тэн 68гэ кадэр	28		4,65			
68дэн 72гэ кадэр	28		5,27			
72дэн 76га кадэр	28		5,92			
76дан 80гэ кадэр	28		6,61			
80нэн 84кэ кадэр	28		7,35			
84тэн 88гэ кадэр	28		8,13			
88дэн 92гэ кадэр	28		8,92			
92дэн 96га кадэр	29		9,81			
96дан 100 кадэр	29		10,70			
100дэн артык	29		11,63			
Юкэ						
8дэн 12гэ кадэр	6	III	0,019	489,6	2690,3	501,5
12дэн 16га кадэр	9		0,061			
16дан 20гэ кадэр	12		0,13			

20дөн 24кә кадәр	14		0,23			
24тән 28гә кадәр	15		0,35			
28дөн 32гә кадәр	17		0,52			
32дөн 36га кадәр	18		0,71			
36дан 40ка кадәр	19		0,89			
40тан 44кә кадәр	19		1,16			
44тән 48гә кадәр	20		1,40			
48дөн 52гә кадәр	21		1,69			
52дөн 56га кадәр	21		2,00			
56дан 60ка кадәр	21		2,34			
60тан 64кә кадәр	22		2,68			
64тән 68гә кадәр	22		2,98			
68дөн 72гә кадәр	22		3,042			
72дөн артык	22		3,85			
Каен						
10нан 12кә кадәр	10	II	0,053	489,6	2690,3	501,5
12дөн 14кә кадәр	11		0,080			
14тән 16га кадәр	12		0,117			
16дан 18гә кадәр	14		0,164			
18дөн 20гә кадәр	15		0,218			
20дөн 24кә кадәр	16		0,28			
24тән 28гә кадәр	18		0,43			
28дөн 32гә кадәр	18		0,61			
32дөн 36га кадәр	19		0,83			
36дан 40ка кадәр	20		1,09			
40тан 44кә кадәр	21		1,40			
44тән 48гә кадәр	22		1,76			
48дөн 52гә кадәр	23		2,17			
52дөн артык	24		2,64			
Усак, зирек, өрәнге, корычагач, карама, тирәк,			тал һәм башкалар			

10нан 12кә кадәр	11	усак, зирек - II, башкалар - III	0,057	усак 489,6, башкала р - 200,6	2690,3	501,5
12дән 14кә кадәр	13		0,093			
14тән 16га кадәр	14		0,133			
16дан 18гә кадәр	15		0,185			
18дән 20гә кадәр	16		0,254			
20дән 24кә кадәр	17		0,33			
24тән 28гә кадәр	19		0,50			
28дән 32гә кадәр	20		0,71			
32дән 36га кадәр	22		0,99			
36дан 40ка кадәр	23		1,30			
40тан 44кә кадәр	23		1,61			
44тән 48гә кадәр	24		2,02			
48дән 52гә кадәр	25		2,50			
52дән артык	25		2,91			

Ылыслы агачлар

Нарат

8дән 10га кадәр	8	II	0,027	920, 4	2690,3	708,0
10нан 12кә кадәр	10		0,049			
12дән 14кә кадәр	11		0,076			
14тән 16га кадәр	14		0,118			
16дан 18гә кадәр	15		0,166			
18дән 20гә кадәр	16		0,23			
20дән 24кә кадәр	18		0,30			
24тән 28гә кадәр	20		0,47			
28дән 32гә кадәр	22		0,67			
32дән 36га кадәр	23		0,91			
36дан 40ка кадәр	24		1,17			

40тан 44кә кадәр	24		1,47			
44тән 48гә кадәр	25		1,81			
48дән 52гә кадәр	25		2,17			
52дән 56га кадәр	25		2,55			
56дан 60ка кадәр	25		2,97			
60тан 64кә кадәр	25	II	3,41	920,4	2690,3	708,0
64тән 68гә кадәр	25		3,88			
68дән 72гә кадәр	26		4,40			
72дән 76га кадәр	26		4,93			
76дан 80гә кадәр	26		5,48			
80нән артык	26		6,09			
Чыршы						
8дән 10га кадәр	5	II	0,027	920,4	2690,3	708,0
10нан 12кә кадәр	8		0,049			
12дән 14кә кадәр	10		0,076			
14тән 16га кадәр	12		0,118			
16дан 18гә кадәр	14		0,166			
18дән 20гә кадәр	15		0,23			
20дән 24кә кадәр	17		0,30			
24тән 28гә кадәр	19		0,47			
28дән 32гә кадәр	21		0,67			
32дән 36га кадәр	23		0,91			
36дан 40ка кадәр	24		1,17			
40тан 44кә кадәр	25		1,47			
44тән 48гә кадәр	26		1,81			
48дән 52гә кадәр	27		2,17			
52дән 56га кадәр	28		2,55			
56дан 60ка кадәр	28		2,97			
60тан 64кә кадәр	28		3,41			

64тэн 68гэ кадэр	29		3,88			
68дэн артык	26		4,40			
Пихта						
8дэн 10га кадэр	5	11	0,018	920,6	2690,3	800,0
10нан 12кэ кадэр	7		0,036			
12дэн 14кэ кадэр	8		0,070			
14тэн 16га кадэр	10		0,102			
16дан 18гэ кадэр	12		0,150			
18дэн 20гэ кадэр	13		0,201			
20дэн 24кэ кадэр	15	II	0,27	920,6	2690,3	800,0
24тэн 28гэ кадэр	16		0,65			
28дэн 32гэ кадэр	19		0,91			
32дэн 36га кадэр	21		1,19			
36дан 40ка кадэр	22		1,51			
40тан 44кэ кадэр	24		1,87			
44тэн 48гэ кадэр	26		2,27			
48дэн 52гэ кадэр	27		2,70			
52дэн 56га кадэр	27		3,11			
56дан 60ка кадэр	27		3,75			
60тан артык	27		3,90			
Карагай						
10нан 12кэ кадэр	11	II	0,068	920,4	2690,3	800,0
12дэн 14кэ кадэр	13		0,105			
14тэн 16га кадэр	14		0,150			
16дан 18гэ кадэр	17		0,209			
18дэн 20гэ кадэр	18		0,276			
20дэн 24кэ кадэр	19		0,36			
24тэн 28гэ кадэр	21		0,55			
28дэн 32гэ кадэр	24		0,80			
32дэн 36га кадэр	26		1,08			

36дан 40ка кадәр	27		1,43			
40тан 44кә кадәр	28		1,81			
44тән 48гә кадәр	29		2,23			
48дән 52гә кадәр	30		2,68			
52дән артык	30		3,17			
Кедр						
10нан 12кә кадәр	10	II	0,053	920,6	2690,3	800,0
12дән 14кә кадәр	11		0,080			
14тән 16га кадәр	12		0,117			
16дан 18гә кадәр	14		0,164			
18дән 20гә кадәр	15		0,218			
20дән 24кә кадәр	16		0,28			
24тән 28гә кадәр	18	II	0,43	920, 6	2690,3	800,0
28дән 32гә кадәр	18		0,61			
32дән 36га кадәр	19		0,83			
36дан 40ка кадәр	20		1,09			
40тан 44кә кадәр	21		1,40			
44тән 48гә кадәр	22		1,76	-		
48дән 52гә кадәр	23		2,17			
52дән артык	24		2,64			

Таблица 2

Куаклык һәм үлән үсемлекләренә китерелгән зыяның күләмен билгеләү күрсәткечләре

N п/п	Яшел утыртмалар	Үлчәү берәмлеге	НДСтан башка утырту һәм карау буенча башкарылган эшләр бәясе (С)	Утырту материалы бәясе (Ц)
Куакларның яфраклы токымнары				
1	Тере койма	1 по г. м өчен сум	469,43	500,0
2	Ялгыз нөсхәләр	1 шт. өчен сум	313,1	150,0
Куакларның ылыслы токымнары				

1	Ялгыз нөсхэлэр	1 шт. өчен сум	461,6	600,0
Лианалар				
1	Ялгыз нөсхэлэр	1 шт. өчен сум	313,1	150,0
Газоннар				
1	Болын үләннәреннән торган табигый үләнчел үсемлекләр	1 кв. м өчен сум		
2	Чүп үләннәрдән торган табигый үләнчел үсемлекләр	1 кв. м өчен сум		
3	Газоннар (газон үләннәре орлыклары чәчелә)	1 кв. м өчен сум	74,43	85,0
4	Рулонлы газон	1 кв. м өчен сум	200,0	100,0
Чәчәклекләр				
1	Чәчәклекләр	1 кв. м өчен сум	650,0	Чәчәкле-декоратив үсемлекләрнең сортларына карап

Таблица 3

Үсемлекләрнең мохитне саклау үзлекләрен исәпкә ала торган коэффициентның әһәмияте (k1)

Исеме	k1 күрсәткече
Гомуми файдаланудагы утыртулар	2
Чикләнгән файдаланудагы утыртулар	1,5
Махсус файдаланудагы утыртулар	1

Таблица 4

Үсемлекләрнең торышын исәпкә ала торган коэффициентның әһәмияте (k2)

Торыш	Үсемлекнең яфраклылыгына карап, торышы билгеләнә	k2 күрсәткече
Яхшы(сәламәт утыртулар) I	100% яфрак	2
Уртача көчсезләнгән II	90-70% яфрак	1,5
Каты көчсезләнгән III	60-40% яфрак	1
Изелгән (кибеп баручы) IV	30-20% яфрак	0,5
Үлөп баручы V	20-10% яфрак	0,1

Таблица 5

Үсемлекләрнең кыйммәтен исәпкә ала торган коэффициентның әһәмияте
(кц)

Кыйммәтлелек төркеме	Агачлар һәм куаклар төрләре	Кц күрсәткече
1нче төркем (үзенчәлекле)	- ылыслы, мәңге яшел агачларның барлык төрләре, шул исәптән: эрбет, нарат, чыршы, карагай: - яфраклы агачларның кайбер төрләре, шул исәптән: имән, корычагач, зирек, карама, элмә	1,5
2нче төркем (кыйммәтле)	- куакларның барлык төрләре; - яфраклы агачларның кайбер төрләре, шул исәптән: юкә, каен, өрәңге	1,2
3нче төркем (азкыйммәтле)	- агачларның башка төрләре һәм яфраклы куаклар	1